

Katechizm

DLA

STRAŻY OGNIOWYCH

zebrał

J. L. C.

— — — — —
W Samborze,

Nakładem i drukiem J. Czajńskiego.

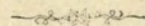
1877.

KATECHIZM

DLA

STRAŻY OGNIOWYCH

zebrał J. L. S.

W Samborze,

Nakładem i czcionkami J. Czajńskiego

1877.

Wielmożnemu Panu

PAWŁOWI PRAUNOWI

naczelnikowi miejskiej straży ogniowej we Lwowie, kawalerowi e. k.
orderu żelaznej korony III. klasy z dekoracją wojenną i w. ks.
Heskiego orderu zasługi Filipa I. klasy z mieczami i t. d.

w dowód niewygasłej wdzięczności i głębokiego szacunku

poświęca były uczeń

J. L. E.

KATECHIZM

dla straży ogniowych.

I. Oddział.

Postanowienia ogólne.

Pytanie: Co rozumiemy pod słowem „Pompieri” czyli „Straż ogniowa”?

Odpowiedź: Pod słowem pompieri, czyli straż ogniowa rozumiemy zjednoczonych ludzi, których obowiązkiem pożar wszczęty w pewnym obrębie, różnymi możliwymi środkami powstrzymać i ugasić.

P. Jak straż ogniową w ogóle rozróżniamy?

O. W ogóle rozróżniamy straż ogniową na płatną i ochotniczą.

P. Kiedy nazywamy straż płatną?

O. Strażą płatną nazywamy tę instytucję, której członkowie żołąd pobierają.

P. Na ile głównych części dzieli się służba straży ogniowej?

O. Służba straży ogniowej dzieli się na dwie główne części, to jest: na służbę wewnętrzną, czyli koszarową, i na służbę zewnętrzną, czyli ogniową.

P. Na czym polega służba wewnętrzna?

O. Służba wewnętrzna polega na:

1. bezwarunkowym posłuszeństwie pompierów dla swoich przełożonych;
2. moralnym i nienagannym prowadzeniu się;
3. czystości, tak co do osoby, jakoteż co do ubioru, przyborów i przyrządów ogniowych.

P. Na czym polega służba zewnętrzna?

O. Służba zewnętrzna polega na:

1. upatrywaniu ognia,
2. sygnalizowaniu pożarów,
3. wyruszeniu do ognia,
4. ratowaniu,
5. rozrywaniu, i
6. dozorowaniu.

P. Jakie czynności należą jeszcze do ratowania?

O. Do ratowania należą następujące czynności:

1. ustawienie sikawek,
2. przytłumienie ognia,
3. właściwe gaszenie,
4. zalewanie ognia, i
5. uprzątnienie pogorzeliiska.

P. Ile gatunków ognia rozróżniamy?

O. Rozróżniamy pięć gatunków ognia:

1. ogień piwniczny,
2. parterowy,
3. piętrowy,
4. dachowy i
5. kominowy.

P. Oprócz tych pięciu gatunków czy są jeszcze jakie inne ognie?

O. Oprócz wyżej wymienionych gatunków ognia, są jeszcze następujące:

1. Ogień kościelny,

2. teatralny,

3. lasowy,

4. ziemny i

5. okrętowy.

P. Czym można najłatwiej ogień gasić?

O. Ogień można najłatwiej gasić wodą, woda bowiem jako płyn da się najskuteczniej do gaszenia użyć.

P. Czym można jeszcze ogień gasić?

O. Oprócz wodą można jeszcze ogień gasić: śniegiem, ziemią, gliną, piaskiem, popiołem, gnojem, ługiem mydłanym, mokrymi kocami i przesćcieradłami, parą, przez odjęcie powietrza t. j. przez szczelne zamknięcie drzwi i okien.

P. Na ile gatunków dzielimy materiały palne?

O. Materiały palne dzielą się na 3 gatunki a to:

1. materiały niełatwo się zapalające,
2. materiały łatwo się zapalające, i
3. materiały eksplodujące.

P. Które materiały należą do niełatwo się zapalających?

O. Do niełatwo zapalających się materiałów należą: drzewo, pruchno, meble i sprzęty domowe, węgle kamienne i drewniane, gnój i t. p.

P. Które materiały należą do łatwo zapalających się?

O. Do łatwo zapalających się materiałów należą: siarka, salétra, fosfor, spirytus, terpentyna, nafta, kwas siarczany, olej, łój, smoła, maź, dziegiedź, kłaki, przęta, słoma, siano, wełna, papier, trzaski, heblówki, liście suche.

P. Które materiały są eksplodujące.

O. Materiałami eksplodującymi są: proch strzelny, dynamit, bawełna strzelnicza.

P. Które materiały palne można wodą gasić.

O. Wodą można gasić wszystkie materiały palne, wyjąwszy siarki, salitry, fosforu i wszelkich tłuszczów.

P. Czym można gasić te materiały, które nie dadzą się wodą zalać.

O. Materiały które wodą nie dadzą się zalać, można gasić czyli przytłumić ziemią, gliną, piaskiem, popiołem, gnojem, żużlem mydłanym, mokremi płachtami albo kocami, przez odjęcie powietrza, solą z wodą albo wodą z różnymi proszkami.

P. Z czego może ogień powstać.

O. Ogień może powstać przez rozmyślne podpalenie, przez nieostrożne obchodzenie się z ogniem i ze światłem, przez wadliwą budowę domów, przez uderzenie piorunu, podczas burzy przez ogień lotny, przez zajęcie się sadzy w kominie, przez strzelanie prochem w pobliżu zabudowań.

P. Jakich przyrządów używa się zwykle do przytłumienia ognia.

O. Do przytłumienia ognia używają się zwykle sikawki z węzami albo z rurą skrętną, beczkowozy, drabiny, gęsiory, haki ogniowe, konewki, koczki albo prześcierała, siata żelazne, łopaty żelazne, i t. p.

P. Jakich przyrządów używa się do ratowania ludzi.

O. Do ratowania ludzi używają się: wór ratunkowy, kosz ratunkowy, koc do skakania, linewka ratunkowa i drabiny.

P. W jakie przybory powinien być każdy pompier zaopatrzonym?

O. Każdy pompier powinien być zaopatrzonym w następujące przybory: w hełm, pas z kara-

binikiem, toporek, linewkę, gwoździe ratunkowy i sygnalkę.

P. Dlaczego każdy pompier musi się poddać przepisom dyscyplinarnym?

O. Dla ułatwienia rychłego i sprężystego działania po przybyciu na miejsce pożaru, musi każdy pompier poddać się następującym przepisom dyscyplinarnym:

1. wypełniać rozkazy swoich przełożonych chętnie i bez ociągania się;
2. bez wyraźnego rozkazu przełożonego z własnej woli nie przedsięwziąć żadnych czynności, wyjąwszy w wypadkach, gdy od szybkiej i stanowczej determinacji zawisł skutek wielkiej wagi, lub jeżeli takie niebezpieczeństwo zagraża, które w jednej chwili usunąć można;
3. poruczone czynności spokojnie i rozważnie wykonywać, wystrzegać się niepotrzebnych rozmów, krzyków, kłótni i t. p.;
4. zajęte stanowisko opuścić li tylko na rozkaz komendanta, lub w razie widocznego zagrożenia życia;
5. uratowaną własność obcą ostrożnie i bez uszkodzenia na miejsce bezpiecznie złożyć.

P. W jaki sposób udzielają się rozkazy przy ogniu?

O. Przy ogniu udzielają się rozkazy albo ustnie, albo trąbką lub gwizdawką.

P. Jak należy podzielić obręb każdego miasta pod względem pożarnym.

O. Obręb każdego miasta należy podzielić na pewne części pożarne, lecz nie liczniejsze jak na cztery a najwięcej na pięć części, co zawisło od stosunków lokalnych.

P. Czém zająć się ma straż ogniowa po przybyciu na miejsce pożaru?

O. Straż ogniowa po przybyciu na miejsce pożaru przedewszystkiem ma się zająć:

1. ratowaniem życia ludzkiego,
2. ratowaniem życia zwierząt domowych, i
3. ratowaniem mienia czyli majątku.

II. Oddział.

Postanowienia szczegółowe.

P. Co się rozumie pod bezwarunkowém posłuszeństwem?

O. Pod bezwarunkowém posłuszeństwem rozumie się, że pompier wszelkie polecenia nie pytając się o przyczynę [dlaczego? naco i dla kogo? ma natychmiast i bez ociągania się wypełnić, wyjąwszy rozkaz pociągający za sobą złe skutki albo sprzeciwiający się przepisom służbowym.

P. Co rozumiemy pod moralném i nienaganném prowadzeniem się?

O. Pod moralném i nienaganném prowadzeniem się rozumiemy, że pompier nie powinien wdawać się w żadne zepsute i pijackie towarzystwa, unikać białogłów, które nie mają dobrej reputacyi, w ogóle powinien tak się zachować, ażeby niedopuszczyć się nigdy najmniejszego złego czynu.

P. Jak rozumiemy czystość co do osoby, ubioru, przyborów i przyrządów ogniowych?

O. Czystość co do osoby, ubioru, przyborów i przyrządów ogniowych rozumieć się tak, że pompier powinien w każdej porze dnia, czysto i według przepisów być ubranym, twarz, i ręce czysto umyte, włosy krótko strzyżone i zaczesane, paznokcie obcięte, w lecie często się kąpać

a w zimie przynajmniej raz na miesiąc obmyć nogi, zaś ubiór i pościel raz na tydzień przewietrzyć, wytrzeć, szczotką z prochu wyczyścić a jeżeli potrzeba naprawić i co tygodnia świeżą bieliznę przebrać.

Po każdorazowym zejściu ze straży powinien przybory wyczyścić, i najmniejsze uszkodzenia dać zaraz naprawić; również przyrządy ogniowe powinny być każdego dnia z kurzu obtarte, obejrzone czy czego niebrakuje, słowem utrzymywane być mają czysto i w stanie używalnym, tak by w każdej chwili było można wyruszyć z niemi na miejsce pożaru.

P. Jak upatruje się ogień.

O. Na wieży lub na innem jakim wyżej położonem zabudowaniu, z którego całą miejscowość dokładnie przejrzeć można, urządza się straż, która ma obowiązek, w dzień i w nocy stójkę odbywać a wszczęty pożar natychmiast oznajmiać.

P. W jaki sposób sygnalizuje się ogień.

O. Jeżeli pompier na stojącej wieżowej będący ujrzy pożar wszczynający się, gdy do sygnalizowania ognia używa się zwykle dzwonu wieżowego, powinien natychmiast uderzyć w dzwon tyle razy, iloma uderzeniami oznaczoną jest część miasta, w której pożar wybuchł.

Następnie jeżeli ogień wybuchł w dzień, w kierunku ognia wywiesza czerwoną chorągiew, zaś jeżeli w nocy oświetloną latarnię czerwoną, poczem uderzywszy ponownie w dzwon, obwołuje przez tubę na cztery strony wieży tę ulicę lub przedmieście na których się pali.

Po wywołaniu ponownie uderza w dzwon, obejdzie galerję w około — i tak długo po każdorazowym obejściu galeryi uderza w dzwon, aż ogień przygaśnie, poczem przestaje w dzwon uderzać, zdejmując chorągiew albo latarnię i obwołuje przez tubę „już ogień ugasił“. Gdyby podczas jednego pożaru wybuchł drugi pożar na innem miejscu natenczas postępuje się tak jak przy sygnalizowaniu pierwszego pożaru

P. Co rozumiemy pod wyruszeniem do ognia?

O. Pod wyruszeniem do ognia rozumiemy, że po pierwszym uderzeniu w dzwon, powinni pompierzy magazyn otworzyć, beczki i sikawki wytoczyć, konie ze stajni wyprowadzić, pomóc furmanom zaprzęgać i jak najspieszniej na miejsce pożaru podążać, a jeżeli w nocy się pali, pochodnie zapalić.

P. Co rozumiemy pod ratowaniem?

O. Pod ratowaniem rozumiemy, iż każdy pompier prócz ratowania życia ludzkiego i zwierząt domowych, powinien także chronić sąsiednie budynki od zapalenia się, i nie dopuścić, by palący się budynek przez pożar zupełnie zniszczonym został.

P. Co rozumiemy pod rozrywaniem?

O. Pod rozrywaniem rozumiemy, że podczas gwałtownego ognia albo wichru t. j. ognia lotnego, rozrzucają się dachy albo burzą się domy sąsiednie, także rozrywa się palący budynek, również palące się zboże, słoma i siano złożone w stodołach lub brogach a zlewając takowe wodą roznosi się na miejsca wolne i od ognia bezpieczne.

P. W jaki sposób ogień się dozoruje?

O. Ognia dozoruje straż złożona z dwóch lub więcej ludzi, która po przygaszeniu ognia na miejscu pożaru pozostaje, a zaopatrzona w kosek z wodą i w siekiery na wypadek, gdyby ukryty ogień na nowo wybuchał, takowy na razie przytłumiła.

P. Jak należy ustawić sikawkę?

O. Sikawkę podczas pożaru należy tak ustawić, by wybierając miejsce dogodnie w pewnej odległości od gorejącego budynku, nietamować przejazdu i przechodu, nie zawadzać wnoszeniu ruchomości, a nareszcie, by ludzie przy pomowaniu zajęcia, nie byli narażeni na uszkodzenie przez przedmioty spadające z gorejącego budynku, poczem natychmiast zaopatrzoną być ma sikawka w dostateczną długość węzów.

P. W jaki sposób przytłumia się ogień?

O. Ogień przytłumia się przez silne uderzenie prądem wody na przedmiot objęty płomieniem, w skutek czego przygniata się płomień, odcina się przystęp powietrza, i przedmioty jeszcze nie palące się, chroni od zajęcia.

P. Co rozumie się pod gaszeniem ognia?

O. Pod gaszeniem ognia rozumie się zalewanie prądem wody przedmiotów, które płomieniem nie palą się.

P. Co rozumie się pod zaléwaniem ognia?

O. Pod zaléwaniem ognia rozumie się, by żar w niedojrzaném miejscu ukryty wodą zalać, albo też wyrębać.

P. Co rozumie się pod uprzątaniem pogorzeliśka?

O. Pod uprzątaniem pogorzeliśka rozumie się,

by zgłiszcza i popiół, pokrywające pogorzeliśko nawet przy niezbyt wielkich pożarach, natychmiast po przygaszeniu pożaru usunąć, pozostałości niedopalonych belków, krokwi i t. p. na osobném miejscu złożyć, a gdyby jeszcze tlały wodą zalać. Jednakże nie powinno się zrzucać gruzów z domów piętrowych na ulicę, gdyż przeto można pokaleczyć ludzi lub uszkodzić wozy i sikawki, przed gorejącym budynkiem ustawione niemniej zatamowałyby wstęp do środka budynku.

III. Oddział.

Gaszenie pożarów.

P. Jak się gasi ogień piwniczny?

O. Jeżeli pożar wszczął się w piwnicy jakiego domu, natenczas straż ogniowa udaje się na miejsce z donosicielem, wypytuje się domowników, jaki materiał palny w piwnicy się znajduje, czy sklepienie jest murowane lub drewniane, mocne czy słabe. Jeżeli palą się materiały nie bardzo palne t. j. beczki, wiktuały i t. p. a sklepienie jest murowane i mocne, natenczas można pozamykać okna i drzwi od piwnicy i takowe szczelnie pozatykać gnojem, ziemią lub gliną. Przy drzwiach ustawić należy straż z wodą i siekierami, zostawiając piwnicę najmniej 48 godzin albo więcej zamkniętą, również tyle czasu potrzeba po otwarciu, ażeby piwnica wywietrzała, poczem dopiero dwóch ludzi zaopatrzonych w chustkę zmazaną w occie lub wodzie, którą usta mają zawiązane, mogą ze światłem w celu oglądnięcia piwnicy wejść do środka.

Jeżeli w słabo sklepionej piwnicy palą się materiały nie łatwo zapalające się, natenczas ustawia się sikawka, przykręca potrzebna ilość węzów wraz z wylotną rurą, a dwóch lub więcej ludzi z zawiązanymi ustami chustką zmazaną w wodzie lub occie, z zapaloną pocho-

dnią na przodzie i przypiętą linewką do gurtu, schodzą na dół w postawie dobrze nachylonej i zacząwszy od wehodu szukają prądem wody ogniska czyli łożyska ognia. Miejsce zkąd za uderzeniem prądu wody daje się słyszeć syczenie czyli szum, powstający z powodu zetknięcia się wody z ogniem, należy jak najwięcej zalewać a przez to dalszemu szerzeniu się ognia zapobiec, przy czém należy wystrzegać się, by sklepienia wodą nie polewać, ponieważ może bardzo łatwo pęknąć i runąć. Następnie usuwa się wszystko, coby ludziom przy gaszeniu przeszkadzało, wynosi się wszystkie ruchomości jak najspieszniej i rozbija się wszystkie ściany z drzewa budowane. Gdy ogień już zalany a dym i para ustąpią, natenczas należy przedsięwziąć dokładne poszukiwania za ogniem a ogień ukryty wodą z konewek zalewać.

Jeżeli obok palącej się piwnicy są złożone siarka, salétra, fosfor, spirytus albo proch strzelny, a gdyby nie można materiałów tych usunąć, natenczas czyni się je nieużytecznymi przez zlewanie wodą, zakopanie w ziemię lub przykryciem grubą warstwą ziemi.

Gdyby do palącej się piwnicy dla różnych przeszkód drzwiami nie można było się dostać, natenczas zamykają się drzwi i okna, zostawiając tylko jeden otwór. Za pomocą węzów, uwiązawszy rurę wylotną na sznurze lub żerdzi, zalewa się ogień przez pozostawiony otwór.

Podczas zaléwania stawia się ludzi przy drzwiach, ażeby się takowe nie przepaliły i ogień na schody się nie dostał.

Jeżeliby w piwnicy paliły się tłuszcze, spirytusy, siarka, salétra, fosfor, i t. p. należy je zlewać ługiem mydlanym albo przysypywać ziemią, gliną, piaskiem, popiołem, gnojem i t. p.

W piwnicy, która ma drewnianą powałę, powinien kierujący prądem, zlewać także i powałę.

W pomieszkaniu nad piwnicą ustawia się kilku ludzi z konewkami napełnionymi wodą, na wypadek przepalenia powały i podłogi, a wydobywający się ogień do pomieszkania mają zaraz zalać. Pożar w takiej piwnicy nie może pod żadnym warunkiem być przez uduszenie t. j. przez szczelne zamknięcie wszystkich otworów, zagaszonym.

P. W iloraki sposób gaszą się ognie parterowe?

O. Ognie parterowe gaszą się na cztery odmienne sposoby, a to z tego powodu, że ognie te rozróżniają się na cztery główne rodzaje, to jest: 1. ognie w pokojach, 2. ognie w sklepach, 3. pożary w szopach, wozowniach, stajniach i magazynach, 4. pożary w laboratorjach, tudzież w handlach naftą i tłuszczami.

P. W jaki sposób można gasić ognie pokojowe?

O. Ognie pokojowe można gasić w sposób następujący: jeżeli po przybyciu straży ogniowej pożar jeszcze nie bardzo się rozszerzył, natenczas przedewszystkiem zamykają się drzwi i okna, dalej meble i sprzęty domowe wynoszą się, a płomieniem objęte gaszą się na wolnem miejscu przez przytłumienie albo zlewanie wodą.

Gdyby podłoga, ściany albo sufit paliły się, natenczas po ustawieniu sikawki, przykręceniu

i wprowadzeniu potrzebnej długości węzów, przez drzwi albo okno, zlewa się takowe prądem wody, również i ruchomości, które już bardzo płomieniem są objęte, przyczem należy uważać, ażeby nie uszkodzić prądem wody szyb w oknach i drzwiach. Jeżeliby przez drzwi albo okno palącego się pokoju do wnętrza dostać się nie można było, natenczas wprowadza się węże przez pokój najbliższy palącego się położony.

Dla ochrony wyższych piąter, strychu i piwnicy, na wszystkich ogniem zagrożonych miejscach ustawia się ludzi mających pod ręką wodę i siekiery.

Po przygaszeniu ognia i ustąpieniu dymu i pary, należy cały pokój dokładnie zbadać wzrokiem, powonieniem i dotykiem i śledzić starannie czy nie wychodzi ostry dym z tlejącego drzewa. Gdyby okazała się potrzeba rozwalenia kawałka muru lub wyłamania części drewnianej ściany, wówczas należy się ograniczyć na tém, co koniecznie zburzoném być musi.

Głównem usiłowaniem straży ogniowej przy pożarach na dole jest: chronić wchody i schody od zajęcia, a gdyby po przybyciu straży takowe już się paliły, należy przedewszystkiem zająć się ich gaszeniem.

P. W jaki sposób można gasić ognie sklepowe?

O. Ognie sklepowe gaszą się w następujący sposób: jeżeli sklep składa się z jednego tylko pokoju i ma wychód z tyłu, natenczas po ustawieniu sikawki i przykręceniu dostatecznej ilości węzów

ogień gasi się od tyłu, przy czém frontowe drzwi i okna szczelnie się zamykają i szpary gliną oblepiają a gdy tylnego wchodu nie ma, gasi się ogień z przodu.

Jeżeli obok sklepu jest pokój, z którego wychód na podwórze albo do sieni prowadzi i do takowego weiska się płomień, natenczas uderza się z tej strony i ogranicza ogień na pierwotną siedzibę, — gdy zaś wybuchające płomienie zagrażają piątru, godłom i wystawie sklepowej, należy takowe wodą obficie zléwać.

P. W jaki sposób gaszą się pożary w szopach, stajniach wozowniach i magazynach?

O. Pożary w szopach, stajniach, wozowniach i magazynach z powodu drewnianej i lekkiej ich budowy i umieszczonych tam zwykle w wielkiej ilości palnych przedmiotów, wybuchają gwałtownie; dlatego należy po możliwém zamknięciu znajdujących się otworów, uderzyć prądem wody na ognisko, by przeszkodzić szerzeniu się i przeniknąć wodą całą jego objętość, a płomieniem jeszcze nie objęte przedmioty na wolne od ognia miejsce wynosić.

Gdy pożar taki w chwili przybycia straży ogniowej bardzo się rozszerzył, natenczas jest zadaniem pompierów z całą usilnością dalsze szerzenie powstrzymać i sąsiednie budynki od zajęcia się chronić.

P. W jaki sposób gaszą się pożary w laboratorjach, składach chemikaliów, handlach naftą lub innymi tłuszczami?

O. Pożary w laboratorjach, składach chemikaliów, handlach naftą lub tłuszczami, po szczelnem

zamknięciu płomieniem objętych miejsc, należy gasić ziemią, gliną, piaskiem, popiołem i t. p.

Gdyby wszakże takie zamknięcie okazało się bezskuteczném albo nie możebném, i ogień coraz bardziej się rozszerzał, natenczas jest obowiązkiem pompierów chronić niepalące się jeszcze przedmioty i inne części budynku od zajęcia się.

Ponieważ zwykle przy takim pożarze wielka ilość duszących gazów się wytwarza, dlatego powinien każdy pompier mieć usta zawiązane chustką zwilżoną w occie albo wodzie.

P. W jaki sposób można gasić pożary na piątrach?

O. Pożary na piątrach gaszą się w ten sam sposób, jak na dole t. j. przede wszystkim muszą być wszystkie wchody i schody zabezpieczone, a jeśliby takowe przed przybyciem straży już były ogniem zajęte, należy je najsamprzód gasić, zaczawszy od wyżej położonego piątra, albo strychu. Najczęściej schody wtedy są bardzo zagrożone, gdy je dym napelnia i przystęp do nich tamuje, w takim razie, jeżeli nie ma innych schodów na wyższe piętra zagrożonego domu należy się dostać za pomocą drabin albo przez dach sąsiedniego domu. Jeżeli schody nie są jeszcze ogniem zajęte, wtedy wyciągają się węże wzdłuż takowych, a gdzie to jest niemożliwém, za pomocą drabin przystawionych do okna pokoju zajętego płomieniem kierujący prądem wchodzi do pokoju, albo staje na oknie. Jeżeli nie można w żaden sposób dostać się do środka domu, natenczas należy prąd wody z drabiny lub z domu sąsiedniego na pożar

skierować i o ile możności omijać prądem nie-tylko okna ale i zwierciadła, obrazy, zegary i t. p.

Podłoga pokoju płomieniem objętego powinna po ugaszeniu pożaru być wypróżniona i oczyszczoną, by sufity pod nią się znajdujące w skutek przesiąkania wody nie zostały uszkodzone.

W domu dymem napełnionym należypom piera idącego przez pokoje dla rozpoznania ognia na linewce uwiązać, w celu zabezpieczenia mu odwrotu i zapobieżenia możliwemu zamknięciu się drzwi.

P. W jaki sposób gasi się ogień dachowy?

O. Na kilka kroków przed palącym się budynkiem zatrzymują się beczki i sikawka, w celu upatrzenia dogodnego miejsca na ustawienie sikawki a na dany sygnał urządza się takową przykręcając potrzebną ilość węzów i rurę wylotną. Równocześnie wywiadują się od domowników, czy w palącym budynku nie jest zagrożone życie ludzkie lub życie zwierząt domowych, albo też czy jeszcze nie powynoszono kosztowności i ruchomości.

Jeżeli dom jest piętrowy natenczas na sygnał „dachy mury zrywać“ udaje się część pompierów na dach palącego się domu albo sąsiedniego i linewkami wyciągają węże na górę, poczem kierujący rurą wylotną w kierunku wiatru uderza prądem poziomym albo nieco ukośnym to jest z góry na dół, z odległości ile można jak najbliższej na ogień, zaczynając zawsze z tej strony, gdzie grozi największe nie-

bezpieczeństwo zapalenia się sąsiednich budynków i odcina płomień od palącego się przedmiotu.

Najskuteczniej gasi się ogień dachowy, jeżeli można węże schodami na strych wyprowadzić i gorejący dach wewnątrz zléwać.

Równocześnie obsadza się budynki sąsiednie ludźmi, którzy powinni mieć pod ręką wodę w konewkach i siekiery. Jeżeliby podczas gwałtownego ognia lub w czasie burzy budynki sąsiednie były zagrożone, a ludzie na dachu nie mogli usiedzieć, natenczas obdziéra się sąsiedni dach z gontów albo ze słomy; a gdyby to było nie możliwem, z powodu że burza roznosi palące się głównie, gonty albo snopki (tak zwany ogień lotny), albo dla nader wielkiego gorąca, natenczas w kierunku wiatru zrzuca się dach z domu trzeciego, czwartego albo i dalej (jednakże zawsze należy uważać, by po zburzonych w całości pozostawiony budynek był murowanym albo silnie zbudowanym, bowiem domy nie mające tych warunków, łatwo się zajmują i szerzą niebezpieczeństwo), zléwając nieustannie wodą dom pierwszy t. j. budynek najbliższy palącego znajdującego się.

Pod żadnym warunkiem niewolno rozrywać części budynku płomieniem objęte, nieoblawszy je pierwej dobrze wodą tak, by rozerwać się mająca belka albo krokiew zostały na czarno zagaszone, bowiem w przeciwnym razie przez rozsypanie się tysięcy iskier pożar roznieci się ponownie i zagrozi sąsiednim budynkom. Gdy płomień już odcięty i żaden przedmiot płomic-

niem się nie pali; poczynia się ogień gasić. Po ugaszeniu upatruje się żar po szczelinach i za-
ułkach (w nocy przy świetle pochodni albo
latarni) i zaléwa wodą z konewki albo za po-
mocą sikawki. Nareszcie uprzátuje się pogo-
rzelisko, wszystkie niedopalone szczátki belek,
krokwi i t. p. zrzuca się na dół i na miejscu
otwartem składa a gdyby jeszcze tlały nale-
ży je wodą zalać, oraz wszelkie rumowisko z sufitu
łopatami zgarnąć. Jeżeli ogień wybuchł w sto-
dole albo w szopie zbożem, sianem lub słomą
napelnionej, natenczas powinno się przygaszone
snopki na wolne miejsce przenieść, a pokazu-
jący się ogień zalać albo przytłumić.

Nakoniec zostawia się straż na pogorzeli-
sku, która takowe ma przez pewien przeciąg czasu
dozorować, a na wypadek, gdyby ogień się
pokazał, zaraz przytłumić. Poczem następuje
zbiór rekwizytów ogniowych i zbór ludzi a po
przejrzeniu, czy wszystko w porządku, odwrót
do koszar.

**P. Co należy zrobić po każdorazowym powrocie
od ognia?**

O. Po każdorazowym powrocie od ognia wszy-
stkie przyrządy i przybory ogniowe powinny
być napowrót przysposobione do porządku i
natychmiastowego użytku.

**P. W jaki sposób można ludzi ratować z domu
do którego zwykłymi schodami dostać się nie
można?**

O. Z domu do którego zwykłymi schodami do-
stać się nie można, ratuje się ludzi:

- a) przystawieniem drabiny, po której niebezpie-
czeństwem zagrożony schodzi;
- b) spuszczeniem na sznurach albo w koszu ra-
tunkowym, zaś
- c) chorych, kobiety i dzieci ratuje się zapomo-
cą worka ratunkowego lub spuszczeniem
w kołdrach, kocach albo prześcieradłach
przywiązywanych do linewki ratunkowej.
- d) w razie jeżeli więcej osób jest zagrożonych,
używa się długiego wora ratunkowego. Ko-
biety i dzieci spuszcza się, kładąc je do
tego wora głową naprzód, twarzą do góry
zwróconą, zaś bojaźliwych należy dla zao-
szczędzenia czasu przemocą do worka wsu-
wać. Wór przyczepiony do okna trzyma się
w ukośnym kierunku na dół, a jeśliby ulica
była za wąska, natenczas wór w lewo albo
w prawo się trzyma, albo też w prostopa-
dłym kierunku, skręcając go prawie ku sa-
mej górze tak, ażeby w górze miejsce nie
skręcone objęło postać osoby w niem posta-
wionej; rozkręcając wór spuszcza się w ten
sposób coraz niżej osobę w niem umie-
szoną.
- e) Jeżeli ogień wszystkimi oknami całego pią-
tra bucha i nikogo z tego powodu w celu
ratowania osoby pozostałej w pokojach wy-
słać nie można, jednakże życie ludzkie ko-
niecznie ocalić potrzeba, używa się koca do
skakania. Koc taki 24 do 30 ludzi trzymają
silnie w rękach, stojąc o ile możności jak
najbliżej budynku a koc wyciąga się tak by

po nastąpionym skoku poddał się i impet spadającego ciężaru osłabił.

P. Jak ratuje się osobę płomieniem objętą?

O. Osobę płomieniem objętą w celu ugaszenia gorejącej odzieży można ratować przez powalenie na ziemię i przewracaniem w koło, przez oblewanie wodą a w końcu przez obwijanie rzeczami całą postać okrywającymi n. p. kołdrą, płaszczem lub kocem.

P. Jak ratują się zwierzęta domowe?

O. Zwierzęta domowe ratują się w następujący sposób:

1. otwiera się wszystkie drzwi albo rozbiera się jakąś część ściany drewnianej i odwiązuje albo odcina się sznury, na których bydło jest przywiązane, a następnie wypędza się w przeciwną stronę od gorejącego budynku;
2. Ratowanie trzody chléwnój połączone jest z wielkimi trudnościami, albowiem takowa do ognia bieży, i z tego powodu potrzebną jest większa ilość ludzi;
3. Owce z owczarni, która zazwyczaj ma dwoje drzwi przeciwnych, wypędza się przeciwnymi od ognia drzwiami;
4. Drób domowy łapie i wynosi się w kojcach lub workach, zaś pszczoły w zamkniętych ulach;
5. Wyratowane bydło należy wypędzić na miejsce od ognia odległe i tamże do pilnowania oddać.

P. W jaki sposób ratują się ruchomości?

O. Ratowanie ruchomości wykonuje się w ogóle w sposób następujący:

1. Przedewszystkiem potrzeba usunąć przedmioty łatwo ogień chwytające, oraz palny materiał mogący w jednej chwili ogień rozszerzyć, jak n. p. proch strzelny, siarkę, salętrę, spirytusy, oleje, tłuszcze.
2. Kosztowności i dokumenta, jak książki handlowe i inne ważne papiery, pieniądze, weksle, biżuterje, naczynia złote i srebrne, zegarki i obrazy wynoszą się i ludziom zaufanym oddają.
3. Odzież, bielizna i pościel wiąże się w prześcieradła i wynosi się lub spuszcza na sznurach.
4. Szkło, porcelany, lustra i inne przedmioty łatwo stłuc się mogące, wkłada się pomiędzy bieliznę lub pościel.
5. Meble z szufladami ratuje się wynosząc szuflady osobno, szafy zamknięte otwiera się wycięciem tylnej ściany, stoły, szafy, łóżka, fortepiany i inne sprzęty spuszcza się przez okna sznurami na karabinku, a jeżeli schody są szerokie i nie palą się, można dla spiesznego ratunku, także schodami wynosić. Uratowane ruchomości składają się na miejscu bezpiecznym, oddając takowe pod dozór ludzi zaufanych.

Jeżeliby człowiekowi ratowaniem zajętemu, zagrażało jakie niebezpieczeństwo widoczne, natenczas sygnałem odwołuje się ratującego.

P. Czy można uratowane ruchomości składać do piwnicy?

O. Jeżeli piwnica jest murowaną i dobrze sklepioną, natenczas można uratowane ruchomości składać do niej, lecz podczas zamknięcia należy kilka razy głośno wołać, dla przekonania się, czy wszyscy piwnicę opuścili.

P. W jaki sposób gasi się ogień kominowy w domach piętrowych?

O. Ogień kominowy w domach piętrowych gasi się w ten sposób, iż przybywszy do domu, w którym takowy wybuchł, należy dowiedzieć się przedewszystkiem od domowników, z którego paleniska zajęły się sadze, poczem ogień na ognisku się zaléwa i wszystkie otwory prowadzące do komina się zamykają.

Jeżeli komin jest dobrze zbudowanym, natenczas pozwala mu się spokojnie wypalić, lecz pod dolnym otworem komina ustawia się naczynie wodą napełnione, do którego paląca się sadza wpada i gaśnie, oraz wysęła się na każde piętro i na strych dwóch lub więcej ludzi z siekierami, wodą, szmatami do mycia podłogi, albo z gliną rozrobioną, w celu zatkania możliwego pęknięcia komina, lub też by wydobywający się płomień zalać. Równocześnie z sitem kominowem i konewkami wodą napełnionemi, wysęła się na dach dwóch lub więcej ludzi, którzy powinni ujście kominowe przykryć sitem, zaś wewnątrz ściany od czasu do czasu potrosze wodą zléwać, jakoteż gasić iskry palącej się i na dach spadającej sadzy.

Gdyby się rysy pokazały między podłogą,

co zaraz po wydobywaniu się dymu z rysów lameryi, podłogi albo parkietów widać, wyjmuje się dotyczącą część podłogi i pęknięcia czyli szczeliny kominowe zatykają się mokrémi szmatami albo zasmarowują się gliną.

Po ugaszeniu ognia wyczyści się komin; oraz należy się przekonać, czy takowy nie pękł, lub czy belki nie są przez komin prowadzone.

P. Co należy czynić przy pożarach w kominach starych lub nowych źle zbudowanych?

O. Przy pożarach w starych lub źle zbudowanych nowych kominach, należy ile możliwości ogień rychło przerwać przez wpuszczanie do komina kuli żelaznej ze zwilżoną miotłą na łańcuchu lub linwie przymocowanej.

P. Jak należy się zastosować przy ogniu w kominie rosyjskim czyli cylindrowym?

O. Ogień w kominie rosyjskim czyli cylindrowym nieprzytłumia się; albowiem kminy te, tak są zbudowane, że przez umyślne zapalenie sadzy zostają oczyszczone. Należy jednak przy wypalaniu zachować wszelkie środki ostrożności.

Gdyby przy takim wypalaniu, lub też przy ogniu kominowym, rurami do komina wchodzącemi dym do pokoju się wciskał, natenczas otwory rur zatykają się mokrémi szmatami albo gliną zasmarowują.

P. Jak można gasić ogień kominowy w domach parterowych?

O. W domach parterowych można gasić ogień kominowy przez usunięcie żaru i sadzy zwykłą

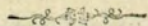
zwilżoną miotłą, umocowaną na długiej żerdzi; jednak należy wysłać ludzi z wodą i siekierami na strych i na dach.

P. Czy można ogień kominowy gwałtownie gasić?

O. Ogień kominowy niemożna nigdy gwałtownie gasić, lecz sadzę płomieniem zajęta należy usuwać a zarazem komin czyścić.

P. Co należy robić przy ogniu w kominach drewnianych albo lepionych?

O. Przy ogniu w kominach drewnianych albo lepionych, komin, który cały staje naraz w płomieniach, a glina, którą jest oblepiony prędko się przepala, należy zewnątrz i wewnątrz wodą polewać, a skoro ogień zupełnie się ugasi, szklącą sadzę przemocą oderwać.

Co do organizacyi straży ogniowej, jakoteż przyrządów i przyborów ogniowych, odsęła się do dziełka wydawnego w roku 1869. przez p. Pawła Prauna naczelnika miejskiej straży ogniowej we Lwowie, pod tytułem: „Praktyczne wskazówki urzędzenia straży ogniowej i gaszenia pożarów“.

